DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ

10. SINIF | **YAZILIYA HAZIRLIK** | **TYMM 2026-2027**

1. DÖNEM - 1. ORTAK YAZILI · SENARYO 3 · 2. SÜRÜM

10. SINIF 10. SINIF 10. SINIF 10. SINIF 10. SINIF 10. SINIF 10. SINIF 10. SINIF 10. SINIF

Hazırlayan: **Murat Altun**

Bu sorular Claude tarafından hazırlanmıştır.

1. **Aşağıdaki durumlarda başvurulan bilgi kaynaklarını belirleyerek boş bırakılan alana yazınız. Bilgi kaynağı sadık haber ise türünü (haberiresul veya mütevatir haber), öznel bir bilgi kaynağı ise bunu da belirtiniz. (10 puan)**

Durum	Bilgi Kaynağı
a) Sena, anne babaya iyilik etmenin Allah'ın (cc) bir emri olduğunu Kur'an-ı Kerim'den öğrenir.	.....
b) Nehir, ocakta pişen çorbanın tadına baktığında tuzunun eksik olduğunu fark eder.	.....
c) Kaan, rüyasında çocukken kaybettiği oyuncağını dedesinin evindeki eski bir sandıkta görür; ancak sandığı açıp bakmadan bunun doğru olup olmadığını bilemez.	.....
ç) Yusuf, Edirne'deki Selimiye Camii'nin Mimar Sinan tarafından yapıldığını; farklı yüzyıllarda ve farklı yerlerde yaşamış, birbirini tanımayan pek çok kişinin aynı içerikle aktardığı bilgilerden öğrenir.	.....
d) Tuna, ağabeyinin kendisinden, kendisinin de kız kardeşinden yaşça büyük olduğunu bildiği için ağabeyinin kız kardeşinden büyük olduğu sonucuna ulaşır.	.....

2. Okulun doğa kulübü kışın bir sulak alanda kuş gözlemi yaptı. Rehber, göçmen kuşların her yıl binlerce kilometre yol kat ederek kışı geçirmek için bu bölgeye geldiğini anlattı. Gezinin ardından din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni, öğrencilerden Allah-âlem ilişkisiyle ilgili birer soru yazmalarını ve cevaplarını ders kitabındaki ayetlerde aramalarını istedi. Öğrencilerin soruları ve buldukları ayetler aşağıdadır.

Öğrenci	Soru	Bulunan Ayet
Irmak	Sazlar, balıklar ve kuşlar gibi birbirinden çok farklı varlıklar arasındaki uyum neden bozulmuyor?	I. “Eğer yerde ve gökte Allah’tan başka ilahlar bulunsaydı kesinlikle yerin göğün düzeni bozulurdu...” (Enbiya suresi 22. ayet)
Batuhan	Her kuşun gagası, ayakları ve kanatları neden yaşadığı ortama bu kadar uygun?	II. “… O, her şeyi yaratmış ve yarattığı o şeyleri bir ölçüye göre takdir etmiştir.” (Furkan suresi 2. ayet)
Zehra	Kuşlar da biz de yaşamak için havaya, suya ve besine ihtiyaç duyuyoruz. Her şeyi yaratan Allah’ın (cc) da bir şeye ihtiyacı var mı?	III. “Ey insanlar! Allah’a muhtaç olan sizlersiniz. Allah ise hiçbir şeye muhtaç değildir ve mutlak kemaliyle hep övgüye lâyık olan O’dur.” (Fatır suresi 15. ayet)

Tablodaki ayetlerin her birinin, ilgili öğrencinin sorusuna Allah-âlem ilişkisinin hangi yönüyle cevap verdiğini açıklayınız. Ardından bu ayetlerden hareketle Allah (cc) ile âlem arasındaki ilişkiye dair bir çıkarımda bulununuz. (15 puan)

3. Eymen, sınıfıyla gittiği bir deprem gözlem merkezinde, yüzlerce kilometre uzakta olan ve salondaki kimsenin hissetmediği küçük bir depremin sismometre ekranına dalgalı çizgiler olarak kaydedildiğini gördü. Ardından görevli termal kamerayı öğrencilere çevirdi; çıplak gözle görülmeyen vücut ısıları ekranda renkli lekeler olarak belirdi. Eymen, "Peki hiçbir cihazla ölçülemeyecek varlıklar da var mı? Varsa onlarla ilgili bilgimiz nereden geliyor?" diye düşündü.

Bilgi: Büyüklüğü yaklaşık 2,5 ve altındaki depremler genellikle hissedilmez ancak sismometrelerle kaydedilir.

Ertesi gün din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni tahtaya şu ayeti yazdı:

"De ki: İçinizdekini gizleseniz de, açığa vursanız da Allah onu bilir. Göklerdeki her şeyi, yerdeki her şeyi de bilir. Allah, her şeye hakkıyla gücü yetendir." (Al-i İmran suresi 29. ayet)

Eymen'in merkezde cihazlar yardımıyla algıladığı varlık ve olaylar ile sorusunda kastettiği varlıkları âlemin bölümleri ve bu varlıklarla ilgili bilginin kaynağı bakımından karşılaştırınız (Eymen'in sorusunda kastettiği varlıklara iki örnek veriniz). Ardından ayette Allah (cc) ile âlem arasındaki ilişkinin hangi yönlerine vurgu yapıldığını açıklayınız. (15 puan)

4. Akdeniz kıyısında küçük bir pansiyon işleten Nuri Bey, her yaz deniz kaplumbağalarının kumsaldaki yuvalarını gönüllülerle birlikte işaretler, geceleri de sahile bakan ışıkları kapatır.

Bilgi: Deniz kaplumbağası yavruları çoğunlukla geceleri yumurtadan çıkıp denize yönelir; kıyıdaki yapay ışıklar yönlerini şaşırtabilir.

Bir misafir, "Şezlongları yuvaların olduğu yere de koysanız, ışıkları geceleri de yaksanız daha çok müşteri gelir." der. Nuri Bey, "Allah bu kumsalı da denizi de bizim yararlanmamız için yarattı ama bizi buranın sahibi değil, halifesi kıldı. Kaplumbağaların da burada hakkı var." diye karşılık verir ve şu ayetleri hatırlatır:

- "Yeryüzünde ne varsa tamamını sizin için yaratan O'dur..." (Bakara suresi 29. ayet)
- "Hani, Rabbin meleklere, "Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım." demişti…" (Bakara suresi 30. ayet)

4.1. Ayetlerde geçen "halife" kavramını ve "Yeryüzünde ne varsa tamamını sizin için yaratan O'dur" ifadesini açıklayarak insanın âlemdeki konumunu belirtiniz. (8 puan)

4.2. Nuri Bey'in "…bizi buranın sahibi değil, halifesi kıldı." sözünü ayetler ve Allah-âlem ilişkisi çerçevesinde değerlendiriniz. (12 puan)

5. Okulun karşısında yeni açılan bir pastane için kantinde “Oranın pastaları bayatmış, sakın gitmeyin!” denmektedir. Pastaneye hiç gitmemiş olan Tuğba, akşam bir harita uygulamasında pastaneye en düşük puanı verip “Pastaları bayat, tavsiye etmem.” diye yorum yazmayı düşünür. Sonra vazgeçer ve “Oradan hiç alışveriş yapmadım. Duyduklarımı kendi deneyimim gibi yazarsam insanları yanıltır, emek veren birine haksızlık ederim.” der. Hafta sonu ailesiyle pastaneye gider ve görüşünü ancak ürünleri kendisi tattıktan sonra, yalnızca kendi deneyimine dayanarak paylaşır.

İsra suresinin 36 ve Mülk suresinin 23. ayetlerinin mealleri aşağıda verilmiştir.

- “Hakkında kesin bilgi sahibi olmadığın şeyin peşine düşme. Çünkü kulak, göz ve kalp, bunların hepsi ondan sorumludur.” (İsra suresi 36. ayet)
- “De ki: ‘O, sizi yaratan ve size kulaklar, gözler ve kalpler verendir. Ne kadar da az şükrediyorsunuz!’” (Mülk suresi 23. ayet)

5.1. Tuğba’nın önce düşündüğü davranış ile sonunda yaptığı davranışı İsra suresinin 36. ayetinde verilen mesajlar açısından karşılaştırınız. (10 puan)

5.2. Tuğba’nın tutumunu Mülk suresinin 23. ayetinde sözü edilen nimetler ve bu nimetlere şükür açısından açıklayınız. (10 puan)

6. Okulun fotoğraf kulübünün “Değişimin İzleri” sergisi için Yiğit’in aynı konuyu farklı zamanlarda çektiği fotoğraf çiftleri aşağıda verilmiştir.

Fotoğraf	İlk çekim	Son çekim
1	Dala tutunmuş yeşil bir pupa	İki hafta sonra pupadan çıkan kelebek
2	Yağmur suyu dolu bir kaptaki yeni çivi	Üç hafta sonra pasla kaplanmış aynı çivi
3	Tezgâha bırakılan sapsarı bir muz	Bir hafta sonra kabuğu kahverengi lekelerle kaplanan aynı muz
4	Bir kış sabahı yüzeyi buzla kaplı bahçe havuzu	Aynı gün öğleden sonra buzu erimiş havuz

“Önce Allah vardı; O’ndan önce hiçbir şey yoktu...” (Buhari, “Tevhid”, 22)

6.1. Yiğit’in fotoğraflarındaki varlıklar arasında ortak olan özellik nedir? Bu özellikten hareketle varlıklar hakkında nasıl bir genelleme yapılabilir? Yazınız. (8 puan)

6.2. Ulaştığınız genellemeyi Allah’ın (cc) varlığının delillerinden hangisiyle ilişkilendirirsiniz? Verilen hadisten de yararlanarak açıklayınız. (12 puan)

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE BECERİLER

SORU NO	ÖĞRENME ÇIKTISI	BECERİLER
1	DKAB.10.1.1. İslam'da bilginin yerini ve kaynaklarını çözümleyebilme	KB2.4. Çözümleme
2	DKAB.10.1.2. Allah-âlem ilişkisini müşahede edebilme	DAB4. Tefekkür (DAB4.1. Müşahede Etme)
3	DKAB.10.1.2. Allah-âlem ilişkisini müşahede edebilme	DAB4. Tefekkür (DAB4.1. Müşahede Etme)
4	DKAB.10.1.2. Allah-âlem ilişkisini müşahede edebilme	DAB4. Tefekkür (DAB4.1. Müşahede Etme)
5	DKAB.10.1.3. İsra suresinin 36 ve Mülk suresinin 23. ayetlerinin mesajlarını anlamak için Kur'an-ı Kerim meallerine başvurabilme	DAB1. Temel Kaynakları Kullanma (DAB1.1. Kur'an-ı Kerim Meallerine Başvurma)
6	DKAB.10.2.1. Allah'ın (cc) varlığının delillerini müşahede edebilme	DAB4. Tefekkür (DAB4.1. Müşahede Etme)

PUANLAMA TABLOSU						
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**TOPLAM**
10	*15*	*15*	*20*	*20*	*20*	***100***

Bu sınav, 2026-2027 eğitim öğretim yılı 1. dönem konu-soru dağılım tablosundaki 1. ortak yazılı **Senaryo 3** dağılımına göre, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli 10. sınıf öğretim programı esas alınarak hazırlanmıştır. Bu kâğıt, aynı senaryonun 2. sürümüdür: öğrenme çıktıları, soru sayısı ve puanlar 1. sürümle aynı, sorular farklıdır. Hazırlayan: Murat Altun. Bu sorular Claude tarafından hazırlanmıştır. Millî Eğitim Bakanlığının resmî yayını değildir; görseller Blender ile oluşturulmuştur.

ÇÖZÜMLER

1. **Doğru cevap:** Her doğru madde için iki puan verilir (2+2+2+2+2). a) Sadık haber, haberiresul (vahiy) **(2 puan)**. b) Salim duyular **(2 puan)**. c) Öznel bilgi kaynağı (rüya) **(2 puan)**. ç) Sadık haber, mütevatir haber **(2 puan)**. d) Selim akıl **(2 puan)**. a ve ç maddelerinde yalnızca "sadık haber" yazılıp türü belirtilmemişse, c maddesinde yalnızca "rüya" yazılıp öznel bilgi kaynağı olduğu belirtilmemişse bir puan verilir. Cevap kısmı boş bırakılırsa ya da yanlış kaynak yazılırsa puan verilmez.

Örnek doğru cevap: a) Sadık haber (haberiresul/vahiy) b) Salim duyular c) Öznel bilgi kaynağı (rüya) ç) Sadık haber (mütevatir haber) d) Selim akıl

Yanlış cevap: a maddesine "mütevatir haber" veya "selim akıl"; b maddesine "selim akıl" veya "sadık haber"; c maddesine "salim duyular", "sadık haber" ya da "nesnel bilgi kaynağı"; ç maddesine "haberiresul/vahiy" veya "salim duyular"; d maddesine "salim duyular" veya "öznel bilgi kaynağı" yazılması yanlıştır.

2. **Doğru cevap:** Her ayetin vurguladığı yönün doğru açıklanması üçer puandır (3+3+3); ayetlerin ilgili sorularla anlamlı ve tutarlı biçimde ilişkilendirilmesi üç puan, ayetlerden hareketle Allah-âlem ilişkisine dair bütüncül bir çıkarım yapılması üç puandır (9+3+3).

- I. ayet (Irmak'ın sorusu): Allah (cc) birdir; âlemdeki düzen ve uyum, onu yaratan ve yöneten tek bir ilahın bulunmasının sonucudur. Birden fazla ilah olsaydı yerin ve göğün düzeni bozulurdu **(3 puan)**.
- II. ayet (Batuhan'ın sorusu): Her şeyi yaratan Allah'tır (cc); O, yarattığı her varlığı bir ölçüye göre takdir etmiş, her varlığa yaşayacağı ortama ve görevine uygun özellikler vermiştir **(3 puan)**.
- III. ayet (Zehra'nın sorusu): İnsan ve bütün varlıklar var olmak ve varlığını sürdürmek için Allah'a (cc) muhtaçtır; Allah (cc) ise hiçbir şeye muhtaç değildir, mutlak kemal sahibidir ve övgüye lâyık olan O'dur **(3 puan)**.
- Ayetler soruların cevabı olarak kullanılmış ve aralarında anlamlı bir bağ kurulmuşsa **(3 puan)**.
- Allah'ın (cc) bir ve tek olduğu, âlemi yaratıp her şeyi bir ölçüye göre takdir ettiği ve düzenini sürdürdüğü; âlemin O'na muhtaç olduğu, O'nun ise hiçbir şeye muhtaç olmadığı şeklinde bütüncül bir çıkarım yapılmışsa **(3 puan)**.

İfade farklılıkları olsa da anlam doğruysa puan verilir. Cevap kısmı boş bırakılırsa ya da yanlış açıklama yapılırsa puan verilmez.

Örnek doğru cevap: Enbiya suresinin 22. ayeti Irmak'ın sorusuna, âlemde Allah'tan (cc) başka ilah olsaydı yerin ve göğün düzeninin bozulacağını bildirerek cevap verir; sulak alandaki varlıklar arasındaki uyumun bozulmaması, âlemi yaratan ve yöneten Allah'ın (cc) bir ve tek olmasındandır. Furkan suresinin 2. ayeti Batuhan'ın sorusuna, Allah'ın (cc) her şeyi yarattığını ve yarattıklarını bir ölçüye göre takdir ettiğini bildirerek cevap verir; kuşların gagalarının, ayaklarının ve kanatlarının yaşadıkları ortama uygun olması bu takdirin sonucudur. Fatır suresinin 15. ayeti ise Zehra'nın sorusuna, insanların Allah'a (cc) muhtaç olduğunu, Allah'ın (cc) ise hiçbir şeye muhtaç olmadığını ve mutlak kemal sahibi olduğunu belirterek cevap verir. Bu ayetlerden, bir ve tek olan Allah'ın (cc) âlemi yarattığı, her şeyi ölçüyle takdir edip düzen içinde sürdürdüğü, âlemin varlığını sürdürmek için O'na muhtaç olduğu, O'nun ise hiçbir şeye muhtaç olmadığı sonucuna ulaşılır.

Yanlış cevap: Âlemdeki uyumun ve varlıkların özelliklerinin tesadüfen oluştuğunun, varlıkların kendi özelliklerini kendilerinin belirlediğinin ya da Allah'ın (cc) da yarattıklarına ihtiyaç duyduğunun ifade edilmesi; ayetlerin sorularla ilişkilendirilmeden yalnızca tekrar edilmesi yanlış kabul edilir.

3. **Doğru cevap:** Üç ölçütün her biri beşer puandır (5+5+5).

- Eymen'in sismometre ve termal kamera yardımıyla algıladığı deprem dalgalarının ve vücut ısısının şehadet âlemine ait olduğu, bunların çıplak duyularla algılanamasa da araçlar yardımıyla duyularla algılanabildiği ve bunlarla ilgili bilginin salim duyular ve selim akılla elde edildiği belirtilmişse **(5 puan)**. Yalnızca "şehadet âlemi" yazılıp gerekçe belirtilmemişse iki puan verilir.
- Eymen'in kastettiği varlıkların gayb âlemine ait olduğu, bu âlemin akıl ve duyularla algılanamayan varlıklardan oluştuğu açıklanıp iki örnek verilmişse (melek, cennet, cehennem, ahiret hayatı vb.) üç puan; bu varlıklarla ilgili bilginin kaynağının sadık haber (vahiy) olduğu belirtilmişse iki puan verilir (3+2 puan).
- Ayette Allah'ın (cc) ilminin gizli olanı da açığa vurulanı da, göklerde ve yerde olan her şeyi kuşattığı, insanın bilemediğini de O'nun bildiği ve kudretinin her şeye yettiği vurgusu açıklanmışsa **(5 puan)**. Yalnızca ilim ya da yalnızca kudret yönü açıklanmışsa üç puan verilir.

Cevap kısmı boş bırakılırsa ya da yanlış açıklama yapılırsa puan verilmez.

Örnek doğru cevap: Eymen'in sismometre ekranında gördüğü deprem dalgaları ve termal kamerada beliren vücut ısısı şehadet âlemine aittir. Çünkü bunlar çıplak duyularla algılanamasa da cihazlar yardımıyla duyularla algılanabilir; onlarla ilgili bilgiye salim duyular ve selim akılla ulaşılır. Eymen'in sorusunda kastettiği varlıklar ise gayb âlemine aittir. Melekler ve ahiret hayatı gibi bu varlıklar akıl ve duyularla algılanamaz, hiçbir cihazla ölçülemez; onlar hakkındaki bilgimizin kaynağı sadık haberdir, yani vahiydir. Al-i İmran suresinin 29. ayeti, Allah'ın (cc) insanların içlerinde gizlediklerini de açığa vurduklarını da, göklerde ve yerde olan her şeyi de bildiğini ve her şeye gücünün yettiğini bildirir. Bu da Allah (cc) ile âlem arasındaki ilişkinin O'nun her şeyi kuşatan ilmi ve sınırsız kudreti yönlerine vurgu yapar.

Yanlış cevap: Termal kamerada görülen vücut ısısının ya da hissedilmeyen depremin çıplak gözle görülmedikleri için gayb âlemine ait olduğunun söylenmesi, gayb âlemine ait varlıklar hakkında bilgiye cihazlarla ya da deney ve gözlemle ulaşılabileceğinin ileri sürülmesi ya da ayetin yalnızca "Allah her şeyi bilir." cümlesiyle âlemle ilişkilendirilmeden tekrar edilmesi yanlış kabul edilir.

4. **Doğru cevap (4.1):** İki ölçütün her biri dört puandır (4+4).

- "Yeryüzünde ne varsa tamamını sizin için yaratan O'dur" ifadesiyle yeryüzündeki her şeyin yaratıcısının Allah (cc) olduğu ve bunların insanın yararlanması için yaratılıp onun hizmetine verildiği belirtilmişse **(4 puan)**.
- "Halife" kavramıyla insanın yeryüzünde görevlendirildiği; yeryüzünü imar etmek, adaleti sağlamak ve Allah'ın (cc) emanetlerini korumakla görevli olduğu, Allah'ın (cc) emir ve yasaklarına uygun hareket etmekle yükümlü olduğu belirtilmiş ve insanın âlemde bu sorumluluğu taşıyan özel bir konumda bulunduğu açıklanmışsa **(4 puan)**.

Cevap kısmı boş bırakılırsa ya da yanlış açıklama yapılırsa puan verilmez.

Örnek doğru cevap (4.1): Bakara suresinin 29. ayetine göre yeryüzünde ne varsa hepsini yaratan Allah'tır (cc) ve bunları insanın yararlanması için yaratıp onun hizmetine vermiştir. Bakara suresinin 30. ayetinde geçen halife kavramı ise insanın yeryüzündeki görevini ifade eder. İnsan yeryüzünü imar etmek, adaleti sağlamak ve Allah'ın (cc) emanetlerini korumakla görevlidir. Buna göre insan, yeryüzündeki varlıklardan yararlanma imkânı verilmiş ama onların sahibi olmayan; bu varlıkları Allah'ın (cc) emir ve yasaklarına uygun kullanmakla sorumlu tutulmuş bir varlıktır.

Yanlış cevap (4.1): Yeryüzündeki varlıkların insan tarafından yaratıldığının, insanın yararlanmasına sunulan her şeyin insanın mutlak malı olduğunun ya da halifeliğin insana hiçbir görev ve sorumluluk yüklemeyen bir üstünlük olduğunun ileri sürülmesi yanlış kabul edilir.

Doğru cevap (4.2): Üç ölçütün her biri dört puandır (4+4+4).

- Allah-âlem ilişkisinin yaratan-yaratılan ilişkisi olduğu; kumsal, deniz ve canlılar dâhil her şeyi yaratanın ve gerçek sahibinin Allah (cc) olduğu, varlıkların insanın hizmetine verilmesinin insanı onların sahibi yapmadığı açıklanmışsa **(4 puan)**.
- İnsanın halife olarak yeryüzünü imar etmek, adaleti sağlamak ve emanetleri korumakla görevli olduğu; kendisine verilenlerden yararlanırken Allah'ın (cc) emir ve yasaklarına uygun davranmakla sorumlu olduğu belirtilmişse **(4 puan)**.
- Nuri Bey'in yuvaları koruması, ışıkları kapatması ve kazancını diğer canlıların hakkının önüne koymaması gibi davranışlarının halifelik bilincinin yansıması olduğu; başka canlıların hakkını gözetmenin adaletin gereği olduğu ilişkilendirilmişse **(4 puan)**.

Cevap kısmı boş bırakılırsa ya da yanlış açıklama yapılırsa puan verilmez.

Örnek doğru cevap (4.2): Allah (cc) ile âlem arasında yaratan ile yaratılan arasındaki bir ilişki vardır. Kumsalı, denizi ve kaplumbağaları yaratan ve her şeyin gerçek sahibi olan Allah'tır (cc). Ayete göre bu varlıklar insanın yararlanması için yaratılmıştır ama bu durum insanı onların sahibi yapmaz. İnsan yeryüzünde halife olarak yeryüzünü imar etmek, adaleti sağlamak ve kendisine bırakılan emanetleri korumakla görevlidir. Bu yüzden kumsaldan yararlanırken Allah'ın (cc) emir ve yasaklarına uygun davranmak zorundadır. Nuri Bey'in kaplumbağa yuvalarını koruması, ışıkları kapatması ve daha fazla kazanç için yuvaların üzerine şezlong koymaması, diğer canlıların hakkını gözeten bir halifelik bilincinin yansımasıdır.

Yanlış cevap (4.2): İnsanın kendi hizmetine verilen varlıkları dilediği gibi, hiçbir sorumluluk taşımadan kullanabileceğinin ifade edilmesi ya da Nuri Bey'in davranışlarının yalnızca ticari bir tercih olarak açıklanıp ayetlerle ve Allah-âlem ilişkisiyle bağ kurulmaması yanlış kabul edilir.

5. **Doğru cevap (5.1):** İki ölçütün her biri beşer puandır (5+5).

- Tuğba'nın ilk düşündüğü davranışın, hiç alışveriş yapmadığı bir yer hakkında başkalarından duyduklarını kendi deneyimi gibi yazmak, yani kesin bilgisi olmadığı bir konuda hüküm vermek ve gerçeğe aykırı söz söylemek anlamına geldiği; bunun ayetteki "Hakkında kesin bilgi sahibi olmadığın şeyin peşine düşme." mesajına aykırı olduğu ve hem okuyanları yanıltıp hem de işletmenin hakkını zedeleyebileceği belirtilmişse **(5 puan)**.
- Sonunda yaptığı davranışın kesin bilgiye dayanmayan sözden kaçınmak, görüş bildirmeden önce kendi gözlem ve deneyimiyle bilgi edinmek ve kulak, göz ve kalbin sorumluluğunu gözetmek olduğu, bu nedenle ayetin mesajına uygun olduğu açıklanmışsa **(5 puan)**.

Cevap kısmı boş bırakılırsa ya da yanlış açıklama yapılırsa puan verilmez.

Örnek doğru cevap (5.1): Tuğba'nın önce düşündüğü davranış, hiç gitmediği bir pastane hakkında başkalarından duyduklarını kendi deneyimi gibi yazmaktır. Bu, kesin bilgisi olmadığı bir konuda hüküm vermek ve gerçeğe aykırı bir şey söylemek demektir; yorumu okuyanları yanıltabilir ve emek veren pastane sahibine haksızlık edebilir. İsra suresinin 36. ayetinde ise hakkında kesin bilgi sahibi olunmayan şeyin peşine düşülmemesi istenir. Tuğba'nın sonunda yaptığı davranış, duyduklarıyla yetinmeyip önce kendisi deneyim kazanmak ve yalnızca bildiğini paylaşmaktır. Böylece Tuğba kulak, göz ve kalbin sorumluluğunu gözeterek ayetin mesajına uygun davranmıştır.

Yanlış cevap (5.1): Çevrede duyulan sözlerin bir işletme hakkında yorum yazmak için yeterli olduğunun ya da deneyimlenmemiş bir konuda duyulanları kesin bilgi gibi aktarmanın sakıncasız olduğunun ileri sürülmesi yanlış kabul edilir.

Doğru cevap (5.2): Üç ölçüt toplam on puandır (3+4+3).

- Kulak, göz ve kalbin Allah'ın (cc) insana verdiği bilgi edinme nimetleri olduğu belirtilmişse **(3 puan)**.
- Bu nimetlerin şükrünün onları veriliş amacına uygun kullanmakla, yani kulakla duyulanı doğrulamadan aktarmamak, gözle görülmeyeni ve yaşanmayanı yaşanmış gibi anlatmamak ve kalp ile akılla değerlendirmek suretiyle yerine getirileceği açıklanmışsa **(4 puan)**.
- Tuğba'nın sonunda yaptığı davranışla bu nimetleri doğru kullanarak şükrünü davranışıyla gösterdiği ilişkilendirilmişse **(3 puan)**.

Cevap kısmı boş bırakılırsa ya da yanlış açıklama yapılırsa puan verilmez.

Örnek doğru cevap (5.2): Mülk suresinin 23. ayetinde Allah'ın (cc) insana bilgi edinmesi için kulak, göz ve kalp verdiği hatırlatılır ve insandan bu nimetlere şükretmesi istenir. Bu nimetlerin şükrü yalnızca sözle değil, onları veriliş amacına uygun kullanmakla yerine getirilir: Kulağın duyduğunu doğrulamadan aktarmamak, gözün görmediğini görmüş gibi anlatmamak ve kalp ile akılla değerlendirmek gerekir. Tuğba, kantinde duyduklarını doğrulamadan yazmaktan vazgeçmiş, önce kendisi görüp deneyimlemiş ve ancak bundan sonra bildiğini paylaşmıştır. Böylece bu nimetleri doğru kullanmış ve şükrünü davranışıyla göstermiştir.

Yanlış cevap (5.2): Şükrün yalnızca sözle yapılabileceğinin söylenmesi ya da nimetlerle Tuğba'nın yorum yazma konusundaki tutumu arasında ilişki kurulmaması yanlış kabul edilir.

6. **Doğru cevap (6.1):** İki ölçütün her biri dört puandır (4+4).

- Ortak özelliğin değişim olduğu; fotoğraflardaki varlıkların (pupa, çivi, muz, havuzdaki buz) hepsinin bir hâlden başka bir hâle geçtiği, yeni hâllerinin sonradan meydana geldiği belirtilmişse **(4 puan)**.
- "Âlemdeki varlıklar değişmektedir; değişen her şey sonradan meydana gelmiştir (hâdistir)." şeklinde bir genelleme yapılmışsa **(4 puan)**.

Cevap kısmı boş bırakılırsa ya da yanlış açıklama yapılırsa puan verilmez.

Örnek doğru cevap (6.1): Fotoğraflardaki bütün varlıklar değişmektedir; pupa kelebeğe dönüşmüş, çivi paslanmış, muzun kabuğu kararmış, havuzdaki buz erimiştir. Buradan âlemdeki her şeyin değiştiği ve değişen her şeyin sonradan var olduğu genellemesine ulaşılır.

Yanlış cevap (6.1): Fotoğrafların ortak özellik belirlenmeden yalnızca tekrar edilmesi, varlıkların hiç değişmediğinin ya da değişimin sebepsiz ve kendiliğinden gerçekleştiğinin ileri sürülmesi yanlış kabul edilir.

Doğru cevap (6.2): Üç ölçütün her biri dört puandır (4+4+4).

- Genellemenin kozmolojik delille, özellikle hudus deliliyle ilişkilendirilmesi **(4 puan)**.
- Sonradan olan her şeyin kendisini var edecek bir yaratıcıya muhtaç olduğu; değişen âlemin de sonradan meydana geldiği için bir yaratıcıya muhtaç olduğu ve bu yaratıcının Allah (cc) olduğu sonucunun açıklanması **(4 puan)**.
- Hadisin, Allah'ın (cc) varlığının başlangıcı olmadığını ve O'ndan önce hiçbir şeyin bulunmadığını, dolayısıyla âlemin sonradan yaratıldığını bildirdiğinin genellemeyle ilişkilendirilmesi **(4 puan)**.

Cevap kısmı boş bırakılırsa ya da yanlış açıklama yapılırsa puan verilmez.

Örnek doğru cevap (6.2): Bu genelleme, Allah'ın (cc) varlığının delillerinden kozmolojik delille, özellikle de hudus deliliyle ilişkilidir. Hudus deliline göre âlem değişmektedir; her değişen sonradan meydana gelmiştir ve sonradan olan her şey kendisini var edecek bir yaratıcıya muhtaçtır. Yiğit'in fotoğrafladığı varlıklar gibi bütün âlem de var olmak için bir yaratıcıya muhtaçtır; bu yaratıcı Allah'tır (cc). Hadiste Allah'ın (cc) her şeyden önce var olduğu ve O'ndan önce hiçbir şeyin bulunmadığı bildirilir. Buna göre âlem sonradan yaratılmıştır, onu var eden ise varlığının başlangıcı olmayan Allah'tır (cc).

Yanlış cevap (6.2): Delilin teleolojik ya da ontolojik delil olarak adlandırılması veya değişimin varlıkların kendiliğinden var olduğunu gösterdiğinin ileri sürülmesi yanlış kabul edilir.